

**IJTIMOIIY FALSAFANING METODOLOGIK FUNKSIYASINI
QO'LLASH USULLARI**

**Usmanova Shohsanam., Igamberdiyev Doniyorjon., To'lqinjanov
Azizbek., To'xtamurodov Temurbek., Tursunboyev SHavkatbek**

Andijon davlat pedagogika instituti

Maqola haqida ma'lumot
Qabul qilingan: 02.06.2024
Qayta qabul : 10.06.2024
Saytda mavjud : 12.06.2024

Muallif (lar)
Sh.Usmanova
D. Igamberdiyev
A.To'lqinjanov
T.To'xtamurodov
Sh. Tursunboyev

Muallif bilan aloqa

temurbektukhtamurodov2003@gmail.com

© **Sh.Usmanova va boshqalar**

UNIVERSAL xalqaro ilmiy jurnal

Ochiq ma'lumotlar:
<https://universaljurnal.uz/index.php/jurnal>

Maxfiylik bayonoti
Materialni istalgan vosita yoki formatda nusxalash va qayta tarqatish hamda maqoladan to'g'ri iqtibos keltirish va litsenziyasini ko'rsatish sharti bilan istalgan maqsadda foydalanish mumkin.

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiy falsafaning metodologik funksiyasini qo'llash usullari keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Metodologik funksiyasiya, Demografiya, Kishilik jamiyati

Abstract: In this article, methods of applying the methodological function of social philosophy are mentioned.

Key words: Methodological function, Demography, Human society

Аннотация: В данной статье упоминаются способы применения методологической функции социальной философии.

Ключевые слова: Методологическая функция, Демография, Человеческое общество

Metodologiya ilmiy bilishning, voqelikni anglash va o'zgartirishning algoritmi sifatida ham qarash mumkin. Masalan, Yunonistonda geometriya yer maydonlarini o'lchashda normativ yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qilgan va geometriya ilmini falsafani o'rganish uchun muhim M. deb bilishgan. Platon maqbarasiga kiraverishdagi eshikka "kimki geometriyani bilmasa, bizning oldimizga kirmasin" deb yozib qo'yilgan ekan. Falsafada esa olamni anglashda Geraklitning logosk metodologiya vazifasini o'tagan. metodologiya taraqqiyotiga Sokrat, Aristotel jiddiy hissa qo'shishgan. Forobiy sharqona fikrlash uslubi nuqtai nazaridan Aristotel asarlarini sharxlaydi. Bunday sharxlar Aristotel merosini o'rganishda metod bo'lib kelgan. Ibn Sino o'zining xotiralarida Aristotelning "Metafizika" asarini 40 marotaba o'qib chiqsa ham hech narsa tushu na olmaganligini bu asarning mazmuniga Forobiyning sharxlarini o'qigandan so'nggina tushunib yetganligini yozib qoldirgan. Metodologiya haqida F. Bekon, R. Dekart, J. Lokk, G. Galiley va boshqa yevropalik olimlar maxsus kitoblar yozishgan. Shuningdek, metodologiya rivojiga Kant, Fixte, Shelling, Gegel jiddiy hissa qo'shishgan.

Falsafaning kishilik jamiyatining mohiyati, kelib chiqishi, tarkibi, insonning jamiyatdagi o'rni va roli to'g'risidagi alohida bir sohasi. Ijtimoiy rivojlanish yo'lida paydo bo'lgan muammolarni oqilona hal etish va jamiyat istiqbolini

oldindan ko'rish imkonini beradi. Aynan ijtimoiy falsafa orqali jamiyat o'zligini anglaydi va rivojlanish istiqbollari belgilaydi. Bu soha kishilik jamiyatining eng umumiy falsafiy manzarasini yaratadi, ijtimoiy taraqqiyotning bosh maqsadi nima ekanligini o'rganishga qaratilgan. Bu yo'lida jamiyat taraqqiyotining shakllanishi va amalga oshirishda ilmiy uslubiyatga asoslanish ijobiy ijtimoiy tajribadan maqsadga muvofiq samarali foydalanish zarurati ijtimoiy falsafani har tomonlama rivojlantirishni taqozo etadi. Kishilik jamiyatining mohiyati, kelib chiqishi, tarkibi, insonning jamiyatdagi o'ri va roli to'g'risidagi alohida soha. Ijtimoiy falsafa faqatgina umumiy bilim va tushunchalar majmuasi bo'lmasdan, balki ijtimoiy rivojlanish yo'lida paydo bo'lgan muammolarni hal etishga va jamiyat istiqbolini oldindan ko'ra bilishga qaratilganligi. Ijtimoiy falsafa orqali jamiyat o'zligini anglaydi va rivojlanish istiqbolini belgilaydi. Ijtimoiy falsafa jamiyat va insonni tatbiq etish bilan emas balki ijtimoiy gmanitar fanlar yutuqlariga tayangan holda jamiyat to'g'risida falsafiy jamiyatlar tizimni yaratishi hamda ijtimoiy voqea va jarayonlarning ilmiy bilishning metodologik asoslarini ishlab chiqishidir.

Ijtimoiy falsafa jamiyatning falsafiy mushohada qilishga qaratilgan. Inson borlig'i va ijtimoiy

jarayonlar umumiy aloqadorlikda tahlil etiladi. Ijtimoiy falsafada inson va uning faoliyatida moddiy va ma'naviy hodislarning o'zaro nisbati. Ijtimoiy falsafa ijtimoiy hayotni yaxlit va bir butun hodisa sifatida o'rganadi. Jamiyat tuzilishi va rivojlanishdagi umumiylikni ochish, ijtimoiy hayot sohalarining o'rnini ko'rsatib berishi, inson borlig'i va ijtimoiy mohiyatini yoritishi, insoniyat tarixining mohiyatini tushuntirib berishi bilan ijtimoiy fanlar uchun metodologik asos vazifasini o'tash.

Ijtimoiy falsafa va ilmiy boshqarish jarayoni. Ijtimoiy falsafa va kelajakni ilmiy bashorat qilish. Ijtimoiy falsafa va mafkura tizimi.

Tanqidiy tahlil Ijtimoiy falsafada qo'llaniladigan asosiy usullardan biri bu tanqidiy tahlildir. Ushbu yondashuv ijtimoiy hodisalarni, institutlarni va amaliyotlarni sinchkovlik bilan o'rganishni o'z ichiga oladi, bu asosiy taxminlar, mafkuralar va kuch dinamikasini ochib beradi. Ijtimoiy muammolarni tanqidiy tahlil qilib, ijtimoiy faylasuflar takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlashlari va jamiyatni tafakkur va tashkil etishning muqobil usullarini taklif qilishlari mumkin. Ushbu usul orqali ular mavjud me'yorlar va tuzilmalarga qarshi chiqishni maqsad qilib qo'yishadi va natijada adolatli va adolatli jamiyatlar rivojlanishiga hissa qo'shadilar.

Ishtirok etish harakati tadqiqoti. Ijtimoiy ishlab chiqarish va hal qilish uchun hamjamiyat bilan hamkorlikni

ta'kidlaydigan usul bo'lib, ishtirokchi harakatda ishtirok etadi. Ijtimoiy faylasuflar jamiyat a'zolari bilan birga ishlaydilar, bilim ishlab chiqarish va ijtimoiy o'zgarishlar jarayonida ularning istiqbollari va tajribalarini qadrlashadi. Ushbu korxonalar ijtimoiy muammolarga bevosita ta'sir ko'rsatadigan muammolarni ishlab chiqarish chiqishda muhimligini tan oladi va shu bilan aralashuvlar kontekstga mos va ta'sirli bo'lishini ta'minlaydi.

Falsafiy tadqiqot. Ijtimoiy falsafaning metodologik funktsiyasida falsafiy izlanish hal qiluvchi o'rin tutadi. Ijtimoiy faylasuflar bu usuldan adolat, tenglik, erkinlik va hokimiyat kabi fundamental tushunchalarni tanqidiy tekshirish uchun foydalanadilar. Falsafiy mulohaza bilan shug'ullanib, ular ijtimoiy nazariya va amaliyotni ta'minlovchi yangi kontseptual asoslar va axloqiy tamoyillarni ishlab chiqishlari mumkin. Falsafiy izlanishlar jamiyat tuzilmalarini shakllantiruvchi asosiy taxminlar va qadriyatlarini o'rganishga imkon beradi, ijtimoiy muammolarni hal qilishda innovatsion yondashuvlarga yo'l ochadi.

Qiyosiy tahlil ijtimoiy falsafada qo'llaniladigan yana bir kuchli usuldir. Turli jamiyatlar, madaniyatlar yoki tarixiy davrlarni taqqoslab, ijtimoiy faylasuflar ijtimoiy tashkilot, e'tiqod va amaliyotlardagi umumiylik va

farqlarni aniqlashlari mumkin. qarshi turadi. Qiyosiy tahlil orqali ijtimoiy faylasuflar jamiyatni yanada nozikroq tushunishga yordam beradigan naqsh va tendentsiyalarni farqlashlari mumkin.

Ijtimoiy falsafaning metodologik funksiyasini qo'llash turli xil usullarni o'z ichiga oladi, ularning har biri jamiyat va uning murakkabliklarini chuqurroq tushunishga yordam beradi. Tanqidiy tahlil, etnografik tadqiqotlar, qiyosiy tahlil, ishtirokchi harakat tadqiqoti va falsafiy izlanishlardan foydalangan holda, ijtimoiy

faylasuflar ijtimoiy muammolarni ko'p qirrali yo'llar bilan hal qilishlari mumkin. Bu usullar nafaqat jamiyat haqidagi tushunchamizni boyitibgina qolmay, balki ijobiy ijtimoiy o'zgarishlarni rag'batlantirish va adolat va adolatga intilishda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Shavkatovna, U. S. (2022). ZAMONAVIY TA'LIM MUXITIDA TALABALARDA ILMY DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISH TIZIMININI TAKOMILLASHTIRISH. *Еспазийский журнал социальных наук, философии и культуры*, 2(2), 136-139.

2. Shavkatovna, U. S. (2022). IMPROVING THE SYSTEM OF FORMING THE SCIENTIFIC WORLD VIEW OF STUDENTS IN A MODERN EDUCATIONAL ENVIRONMENT. *Esrazisky Journal of Social Science, Philosophy and Culture*, 2(2), 136-139

3. Usmanova, S. (2022). TALABALARDA ILMY DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISHDA AKSILOGIK PEDAGOGIKADAN SAMARALI FOYDALANISH. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 1(7), 121-123.

4. Usmanova, S. (2022). EFFECTIVE USE OF AXIOLOGICAL PEDAGOGY IN FORMING THE SCIENTIFIC WORLD VIEW OF STUDENTS. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 1(7), 121-123.

5. Usmanova, S. (2022). Talabalarda ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda pedagogik aksiologiyani ahamiyati. *Евразийский журнал академических исследований*, 2(10), 51-55.

6. Shavkatovna, U. S. (2022). ZAMONAVIY TA'LIMDA ILMY PEDAGOGIK MUHITNING TALABALAR DUNYOQARASHIGA TA'SIRI: MUAMMO VA YECHIMLAR.